

метов применяем подиумы различных размеров, из которых можно составить необходимую конструкцию.

К выставкам стараемся подобрать музыкальное сопровождение. К примеру: выставка «Слово» на земле Славянской сопровождалась музыкой из оперы А. Бородина «Князь Игорь», выставка рушников – украинскими песнями, художественные выставки обычно сопровождаем современными инструментальными песнями спокойного негромкого звучания.

Открытие выставки проводится с ее общественным просмотром, с участием средств массовой информации. Кроме того, готовим информацию для радио, телевидения, печати, а также буклеты, пригласительные билеты, афиши.

Музей старается разнообразить тематику выставок, увеличить их количество. Это помогает сохранить у посетителей интерес к музею, влияет на посещаемость.

В.А. Сушко,

зав. відділом

Харківського історичного музею

В.В. Буличова,

зав. сектором

Харківського історичного музею

Виставка “Скарби Слобідської України” в Донецькому обласному краєзнавчому музеї

Харківський історичний музей 2002 року вперше мав змогу представити етнографічну виставку в столиці шахтарського краю м. Донецьку.

2002 р. – ювілейний для культури та гуманітарних наук м. Харкова, області та регіону. 1902 року в м. Харкові був проведений XII археологічний з'їзд, на якому організатори вперше для таких заходів запропонували не обмежуватись лише археологічними виставками, конференціями та подібними зібраннями, а охопити й інші історичні науки: етнографію, церковну історію, нумізматику, сфрагистику тощо. Підготовча робота була настільки ґрунтовною та широкоохоплюючою, що по завершенню роботи з'їзду в м. Харкові з матеріалів виставок було створено кілька надзвичайно цікавих і за тематикою, і за експонатурою музеїв. Так, був створений 1904 р. (до того не було приміщення та фінансування) Етнографічний музей, Музей церковних старожитностей та ін.

Тому головною темою виставки став показ предметів з найдавніших колекцій Харківського історичного музею, які на початку ХХ ст. стали основою для музейних зібрань. Відвідувачі мали змогу ознайомитися з деякими речами з колекцій музею, що почали збиратися ще на початку ХХ ст. у різних районах Слобожанщини та в Криму до XII археологічного з'їзду.

2002 р. виповнилося 100 років дослідженням Салтівської археологічної культури, відкритої у 1900-1901 рр. вчителем з с. Верхній Салтів В.О. Бабенком. На XII археологічному з'їзді ця культура була вперше датована VIII – пер. пол. ХХ ст. та пов'язана з населенням Хозарського каганату – найпотужнішого державного утворення Східної Європи, що суперничало за гегемонію з Візантійською імперією та Арабським халіфатом.

Етнографічна виставка XII археологічного з'їзду була в числі нетрадиційних для подібних з'їздів заходів. Вона була настільки різноманітна та багата, що її фундаторами було запропоновано перетворити колекції виставки в Етнографічний музей при Харківському університеті. Музей існував з 1904 р. до 1918 р., мав три відділи: український, російський та кримський. Працівниками музею вперше у вітчизняному музейництві були зібрані колекції народної іграшки, медицини, обрядового хлібного печива, писанок тощо. І традиційніші для тодішніх та сучасних музеїв збірки (наприклад, кераміки, збрядь праці, одягу) були цінними, досить повними, науково підібраними та описаними.

21 січня 1920 р. Етнографічний музей при Харківському університеті став Етнографічним відділом ім. О.О. Потебні шойноствореного Музею Слобідської України ім. Г.С. Сковороди – безпосереднього попередника нинішнього Харківського історичного музею.

Серед “непрофільних” заходів з'їзду особливе місце займала і виставка церковної старовини, що репрезентувала культурні старожитності нашого краю і стала основою Церковного музею Харківської єпархії, що існував до 1920 р. Згодом ці колекції перейшли до Харківського історичного музею.

Таким чином, на виставці “Скарби Слобідської України” були представлені матеріали, що характеризують три головні напрями XII археологічного з'їзду: археологію, церковну старовину та етнографію.

На виставці “Скарби Слобідської України” в розділі “Археологія” представлені речі з розкопок Салтівського катакомбного могильника, проведених науковцями Харківського історичного музею у 1998-2001 рр. під керівництвом завідувача відділу археології Аксьонова В.С.

Церковна старовина репрезентована убранням священнослужителів XVIII-XIX ст.

Етнографічна частина виставки представляє народну культуру українців та росіян Слобожанщини та народів, що населяють Кримський півострів.

Оскільки виставка XII археологічного з'їзду була суто науковим заходом, то основним методом показу на ній був систематичний. На нашій же виставці основним методом є ансамблевий. Для показу обрані найцікавіші та найяскравіші обрядодії з традиційної культури українців та росіян: українське весілля та російські молодіжні розваги.

З усього комплексу традиційного народного весілля обрані лише окремі моменти, що дають змогу представити декілька варіантів народно-го одягу та основний набір предметів декоративно-утилітарного призначення – атрибутів шлюбного обряду. Це післясватання, благословення молодої іконою та прибуття весільного поїзду молодого до молодої. В цих обрядодіях беруть участь мати, молода княгиня – наречена, молодий та свашка – родичка молодого.

Культура російського населення Слобожанщини представлена молодіжними гулями, на яких молодь зустрічалася, знайомилася, демонструвала свою майстерність, а присутні старші жінки пояснювали хлопцям значення дівочих вишиванок. Оскільки у росіян місцевого слобожанського костюму не склалося, то на виставці представлені кілька типів російського костюму: з поньовою, з сарафаном та спідницею.

На жаль, наявна колекція не дає змогу повністю відтворити вбрання чи оздоблення інтер'єру окремих народів та народностей Криму. Тому різноманітні культові, ужиткові та декоративні тканини жителів півострова представлені єдиним комплексом.

ТЕМАТИЧНА СТРУКТУРА ВИСТАВКИ “СКАРБИ СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ”

I. Музейна візитівка.

II. Археологія.

III. Церковна старовина.

IV. Етнографія:

1. Українське весілля.

2. Російські “посіделкі”.

3. Предмети матеріальної культури народів Криму.

Виставка була побудована у виставковій залі Донецького обласного краєзнавчого музею, що розташована на другому поверсі музею (м. Донецьк, вул. Челюскінців, 189-а). Загальна площа залу 140 м².

У залі були внесені 2 куби з скляними ковпаками розмірами 60 x 60 x 60 см на підставці висотою 50 см. В них розмішувалася археологічна частина виставки, що закомпонована на восьми обтягнених бордовою тканиною планшетах.

Церковні старожитності були представлені: убрання на манекенах у 3 окремих вітринах, розмірами 190 х 90 х 90 см, та зразками церковного гаптування у кубі під скляним ковпаком, розміром 40 х 60 х 60, на підставці висотою 50 см.

Етнографічні предмети були представлені у заскленій вітрині розмірами 190 х 2200 х 150 см (1,9 х 22 х 1,5 м) на манекенах, підставках, кубиках та прикріпленими до обтягнутої світлим ковровином стіни вітрини.

Принагідно висловлюємо подяку відділу виставкової роботи під керівництвом Бережної Н. та всім співробітникам гостинного Донецького обласного краєзнавчого музею, які активно допомагали створити нашу виставку.